

Innst. 230 L

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Prop. 65 L (2015–2016)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i forvaltningsloven (forbud mot bruk av barn som tolk)

Til Stortinget

Sammendrag

Departementet foreslår å lovfeste et forbud i forvaltningsloven mot bruk av barn som tolk eller som formidler av informasjon mellom forvaltningen og private. Det er foreslått unntak når det er nødvendig for å unngå tap av liv eller alvorlig helseskade, eller det er nødvendig i andre nødsituasjoner. Det er også foreslått unntak i tilfeller der det ut fra hensynet til barnet og omstendighetene for øvrig må anses som forsvarlig. Barnets alder og modenhet må tas i betraktning.

Bruk av tolketjenester er en nødvendig del av offentlig sektors virksomhet. Kartlegginger gjennomført av IMDi viser at barn blir brukt som tolk i flere offentlige sektorer, som hos fastleger, i barnevernet, i straffesakskjeden, i grunnskolen og ved Nav-kontorene.

Det er i dag ikke lovfestet noe forbud mot bruk av barn som tolk i gjeldende lovgivning. Tolkning er et fag som det kreves tolkefaglige kvalifikasjoner for å utøve. Barn har ikke disse kvalifikasjonene. Når kvalifisert tolk ikke blir brukt i møte med offentlig forvaltning, kan informasjon misoppfattes av begge parter og man kan risikere at saken ikke blir godt nok opplyst.

Det følger av Grunnloven § 104 annet ledd at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som berører barn. Barnets beste er også et grunnprinsipp i FNs barnekonven-

sjon. Når et barn blir satt til å tolke, eller formidle informasjon mellom et forvaltningsorgan og en privat person, kan barnet bli utsatt for en vanskelig rollekonflikt og en forventning om å ivareta interessene til voksne familiemedlemmer i deres kontakt med forvaltningen. Mange forvaltningssaker gjelder vanskelige sider ved de voksnes livssituasjon som barn ikke bør involveres i eller oppleve noe ansvar for. Det å bruke et barn som tolk vil ofte ikke være til barnets beste.

Plikt for forvaltningen til å benytte tolk er i dag kun lovfestet enkelte steder i særlovgivningen. Der offentlige myndigheter, gjennom lovverket, er pålagt en plikt til å benytte tolk må dette antagelig forstås slik at barn, som en hovedregel, ikke skal kunne gis denne rollen.

I høringsnotatet foreslo Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet å innføre et forbud mot at barn (mindreårige) brukes som tolk eller formidler av informasjon i en ny § 11 e i forvaltningsloven. Det er bred oppslutning i høringen om å innføre et forbud mot bruk av barn som tolk. I høringsnotatet ble det foreslått to unntak fra forbudet mot bruk av barn som tolk eller informasjonsformidler mellom forvaltningen og private. I høringen har det kommet en del innvendinger mot de foreslåtte unntakene. Innvendingene varierer mellom at det ikke er ønskelig med unntak i det hele tatt til at det er viktig at unntakene praktiseres snevert.

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår at forbudet mot bruk av barn som tolk tas inn i forvaltningslovens kapittel II, noe som innebærer at forbudet gjelder for all den virksomhet som drives av forvaltningsorganer, og ikke bare når disse treffer vedtak (enkeltvedtak eller forskrifter).

Brudd på forbudet vil være en saksbehandlingsfeil. Dersom feilen er begått som ledd i saksbehandling som fører frem til et enkeltvedtak, kan feilen få

betydning for vedtakets gyldighet. Her kan forholdene ligge temmelig ulikt an, slik at det er vanskelig å stille opp retningslinjer for når ugyldighet vil bli resultatet, ut over at et minstevilkår for ugyldighet er at feilen kan ha virket inn på vedtakets innhold.

Departementet mener forbudet må utformes på en måte som tar høyde for situasjoner der et forbud vil være svært upraktisk eller unødvendig, eller der andre særlig beskyttelsesverdige interesser kan bli sterkt skadelidende. Departementet er derfor av den oppfatning at det i noen situasjoner er behov for å gjøre unntak fra forbudet. Unntakene som er foreslått har en begrenset rekkevidde.

Forslaget om unntak fra forbudet i situasjoner der det framstår som nødvendig for å unngå tap av liv eller alvorlig helseskade, vil kun gjelde i akutte situasjoner hvor det å benytte barn som formidler er nødvendig for å redde noens liv eller helse. Unntaket gjelder ikke for planlagte konsultasjoner, for eksempel hos fastlege eller i spesialisthelsetjenesten.

Departementet mener også at det bør gjøres unntak for andre nødrettssituasjoner. En forutsetning for at unntaket skal komme til anvendelse er likevel at risikoen for skade, herunder tap av vesentlige økonomiske interesser, er av et slikt omfang at det må veie tyngre enn risikoen for skade på barnet. Forvaltningsorganet må gjøre en konkret vurdering av om faren kan avverges på annen rimelig måte, eller om bruk av et barn som tolk eller formidler av informasjon fremstår som nødvendig.

Et lovforbud mot bruk av barn som tolk totalt sett vil få lave økonomiske og administrative konsekvenser, selv om det ligger noen umiddelbare kostnader i å erstatte barn med voksne tolker med tolkeutdanning. Departementets oppfatning er at utgifter til tolketjenester må ses på som en integrert del av driftsbudsjettene i offentlige virksomheter, og at det er i virksomhetenes egen interesse å innføre gode systemer for bestilling og bruk av kvalifiserte tolker. En eventuell utgiftsøkning som følge av et forbud mot bruk av barn som tolk er antatt å være såpass lav for den enkelte virksomhet at dette bør kunne dekkes innenfor egne budsjetttrammer. Eventuelle merutgifter, blant annet til utdanning av flere tolker, må vurderes i de ordinære budsjettprosessene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Ulf Leirstein og Veronica Pedersen, fra Kristelig Folkeparti, Kjell

Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, mener det er et viktig prinsipp at barn som hovedregel ikke skal benyttes som tolk i møte med den offentlige forvaltningen. Tolking er et fag som krever tolkefaglige kvalifikasjoner, kvalifikasjoner barn ikke har. Komiteen mener derfor det er viktig å få lovfestet et forbud mot bruk av barn som tolk, med et unntak for nødrettsbetraktninger eller forsvarlig oversettelse av enkle beskjeder.

Komiteen viser til at hensynet til barns beste er et grunnleggende hensyn i både internasjonal rett og nasjonal lovgiving. Lovendringen bidrar til å synliggjøre dette viktige prinsippet i forvaltningen. Når et barn blir satt til å tolke, eller formidle informasjon mellom et forvaltningsorgan og en privat person, kan barnet bli utsatt for en vanskelig rollekonflikt. Det kan også være en forventning fra voksne familiemedlemmer om at barnet skal ivareta deres interesser i møte med forvaltningen. Komiteen viser til at dette er krav det er urimelig å stille til barn, og at det også er mange forvaltningssaker som tar opp vanskelige sider ved de voksnes liv, barn ikke bør involveres i.

Komiteen ser også at forslaget nødvendigvis vil måtte innebære økonomiske konsekvenser, selv om det er vanskelig å anslå disse nøyaktig. Komiteen forutsetter at eventuelle økonomiske konsekvenser lovendringen medfører, følges opp på en adekvat måte.

Komiteen vil understreke at samtykke fra voksne familiemedlemmer eller barnet selv aldri kan frita forvaltningsorganer fra forbudet i loven.

Komiteen viser til Domstoladministrasjonens høringsuttalelse, og understreker at også tap av økonomiske verdier etter omstendighetene vil omfattes av nødsituasjonsbegrepet i loven.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i forvaltningsloven
(forbud mot bruk av barn som tolk)

I

I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker skal ny § 11 e lyde:

§ 11 e (*forbud mot bruk av barn som tolk*)

Forvaltningsorganer skal ikke bruke barn til tolking eller annen formidling av informasjon mellom forvaltningen og personer som ikke har tilstrekkelige

språkferdigheter til å kommunisere direkte med forvaltningen. Unntak kan gjøres når det er nødvendig for å unngå tap av liv eller alvorlig helseskade, eller det er nødvendig i andre nødsituasjoner. Unntak kan også gjøres i tilfeller der det ut fra hensynet til barnet

og omstendighetene for øvrig må anses som forsvarlig.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i justiskomiteen, den 12. april 2016

Hadia Tajik

leder

Veronica Pedersen

ordfører

